

תכנית הפדרציה של המלך חוסיין

15 במרץ 1972

בשם אללה הרחמן והרחום,

אחים יקרים, אזרחים!

אני מאושר להיפגש עמכם היום, ולשאת את דברי אליכם ואל האומה – דברים המתייחסים לענייני השלב הנוכחי ולקשר בין שלב זה לבין העבר ונסיונותיו, וכן בינו לבין ציפיות העתיד ותקוותיו.

כינון המדינה הירדנית ב-1921 נחשב לשלב החשוב ביותר משלבי המהפכה הערבית, וזאת לאחר חשיפת הקנוניה שנרקמה נגדה בעת מלחמת העולם הראשונה; שכן בגלל הכרזת בלפור ב-1917 קבל ענין כינון המדינה מימד חדש, והוא הפך לאמצעי להוצאת חבל הארץ הנמצא ממזרח לנהר הירדן ממסגרת הצהרה זו, והצלתו מצפוני התכניות הציוניות של אז.

בשנת 1948, כאשר צבאות ערב פלשו לפלשתינ, היה הצבא הירדני הצבא הקטן ביותר, במספר ובציוד, מבין יתר צבאות ערב. אך יחד עם זאת, הצליח צבא זה להציל מפלסטין את אותו חבל ארץ המשתרע מג'נין הצפון לחברון בדרום, מנהר הירדן, במזרח, לנקודה המרוחקת 15 ק"מ בלבד מהים התיכון, במערב. כן הצליח צבא זה להוציא (מידי היהודים) את ירושלים, עיר הקודש, בשלמותה וכן אזורים נוספים הנמצאים מחוץ לחומה, מצד צפון, מצד דרום ומצד מזרח – שטחים אשר נודעו לאחר מכן בשם ירושלים הערבית. חבל ארץ זה, שנודע לאחר מכן בשם הגדה המערבית, היה השטח היחיד שנותר מפלסטין בנוסף לרצועה הצרה של השטחים, שנודעה לאחר מכן בשם רצועת עזה.

כעבור תקופה קצרה של מנהל זמני בגדה המערבית מצאה קבוצה של נבחרים העם והוגי הדעות ומנהיגים, המייצגים את ערביי פלסטין שעקרו מהשטחים הכבושים, שההצטרפות לגדה המזרחית מהווה תביעה לאומית ופטריוטית עבורם, וכן ערובה בפני הסכנה המחמירה הנשקפת מצד ישראל. הם כינסו שתי ועידות היסטוריות גדולות: האחת התכנסה ביריחו ב-1 בדצמבר 1948 והשנייה התכנסה בשכם ב-28 בדצמבר 1948. בשתי הועידות האלה השתתפו נציגים מכל שכבות העם ומוסדותיו על מנהיגיו והוגי הדעות שבתוכו, וכן על צעיריו וזקניו, על הפועלים והחקלאים שבו. המתכנסים קבלו החלטות, בהן ביקשו מהמלך המנוח, המלך עבדאללה בן חסין, לנקוט באמצעים מהפכניים לאחוד שתי הגדות במסגרת של מדינה אחת תחת הנהגתו ושליטתו. המלך הקשיש נענה לקריאת האומה והורה לנקוט בצעדים התחוקתיים והמעשיים הדרושים להגשמת התביעה הפטריוטית הלאומית החשובה הזו, ובכלל זה עריכת בחירות לבחירת הנציגים החוקיים של תושבי הגדה המערבית בביה"נ.

ב-24 באפריל 1950 קיים כיה"נ הירדני החדש, המייצג את שתי הגדות, על שני חלקיו: הסינט והפרלמנט - ישיבה היסטורית, בה נעשה הצעד הראשון האמיתי בתולדות האומה הערבית של ימינו במישור האיחוד הערבי, בו דגלה המהפכה הערבית משחר ימיה. זה היה על ידי ההכרזה של אחוד שתי הגדות במסגרת של מדינה אחת, ערבית עצמאית בעלת משטר פרלמנטרי מלוכני, שנודעה בשם "הממלכה הירדנית ההאשמית".

ספינת האחוד הפליגה בתוך ימים, שלא היו תמיד שקטים ורגועים, שכן היא ניטלטה על-ידי זרמים רבים, אשר הונעו בסתר על-ידי אנשים וחוגים חיצוניים.

בנסיונם לעורר סערות בפני הספינה ולדוחפה אט אט אל עבר הסלעים. ברם התודעה של העם, בשתי הגדות של המדינה; אמנתו באחדות אדמתו בניו; והבנתו את הסכנה לאמיתה, האורבת לו מעבר לגבולות - הם שהיוו את הערובה הגדולה באשר לנכונות הצעידה ובאשר להצלחתה מכל מה שרצו (לעולל לה).

בראש העובדות, שהתגבשו על-ידי אחדות שתי הגדות, מיום ליום, הייתה העובדה שהעם שבתוכן הוא עם אחד ולא שני עמים. עובדה זו נתגלתה תחילה בפגישה של הנאמנים (במקור: אלאנצאר), בני הגדה המזרחית, עם אחיהם המהגרים, בני האזורים הכבושים בפלסטין, בשנת 1948. וזאת כאשר התלקחו ביניהם בפת הלחם, במר המוות ובחיים - המתוקים והמרים.

עובדה זו החלה להתבלט ולהכות שורשים בכל צעד מצעדי המדינה (במקור: מלה משובשת), באה לידי ביטוי בכל מוסד ממוסדותיה שכן לצד הכוחות המזויינים, המניסטרוניים ורשויות המדינה השונות - החלה עובדה זו לתת אותותיה בתחומי החיים השונים: הכלכלי, החקלאי, החברתי ובתחומים אחרים. וכך הגיע היום, ששוב אין ביכולתו של שום אדם להבדיל - בירדן - בין "מערבי" ל"מזרחי" באותה קלות, שבה מבדילים בין פלסטיני לבין מי שאיננו פלסטיני באיזו שהיא מדינה ערבית אחת.

אחדות הדם והגורל, בין שתי הגדות הגיעה לשיא משמעותה בשנת 1967. וזאת כאשר בני שתי הגדות ניצבו על אדמת הגדה המערבית וכפי שהיו רגילים לעשות במשך 20 שנה, הם לשו את עפרה הטהור בדמם המשותף. אולם המאבק היה מעל ליכולתם ונסיבותיו והשלכותיו היו גדולים יותר מגבורתם. כך התחוללה השואה ואירע מה שאירע.

על רק ים היסורים, אותו הותירה שואת יוני, הסתכמו מטרות המדינה הירדנית, בתקופה שבאה לאחר המלחמה, בשתי מטרות: עמידה איתנה בגבורה בפני מעשי האיבה (במקור: מלה משובשת) והבלתי פוסקים, שהגדה המזרחית נתונה בהם; והחלטה נחושה לחרר את האדמה, את בני המשפחה, ואת האחים שבגדה המערבית.

המאמץ, כל המאמץ, הוקדש למען שתי מטרות אלו, באוירה של בטחון בסיוע מצד מדינות ערב לירדן, בשעת המבחן שלה; באמונה בלתי מסוייגת, כי אחדות הגורל הערבי כולו הפכה לעובדה מוצקה במצפון האומה הערבית בכללותה, כעובדה שאינה ניתנת לערעור ע"י אינטרס מקומי,

ככל שיהיה גדול, ואינה נפגעת על-ידי תכניות וכוונות תוך (השמעת) טענות כלשהן ובמסווה כלשהו.

לפתע מצאה ירדן את עצמה ניצבת בפני שואה חדשה, שתוצאתה הודאית אילו נגזר עליה להתגשם הייתה מתבטרת באובדן הגדה המזרחית ובבנין הבמה (במקור: מלה משובשת) לחיסול בעיית פלסטין - ע עיי החורבות שלה - לנצח. הכוחות, המניעים לעבר השואה גייסו אלמנטים רבים, כדי לשרת את מטרותיהם. כן נפלו במלכודת של אותם כוחות אלמנטים רבים וגורמים אחרים. חלק מהאלמנטים הראשונים ואלה שהולכו שולל היו מייחסים לעצמם זהות פלסטינית של הבעיה המקודשת וממלאים תפקיד בצל שם זה ובמסווה. בקרבם של האלמנטים הללו התרכזו ניגודים רבים, הקיימים בעולם, על הזרמים הנאבקים שבו. כן חדרו אליהם ניגודים בין לאומיים רבים ונושאי מאבק שונים הקיימים בעולם.

טבעי היה, כי ירדן תפעל לשם עמידה בפני השואה הצפויה ואומנם נעשה כן בפועל. וזאת במסגרת של עמידה, שבה נטלו חלק אותם רבים ומיוחדים במינם מקרב בני ירדן: המהגרים והנאמנים (במקור: אלאנצאר) במידה שווה. כך התנפצה המזינה (במקור: פתנה) על הסלע של האחדות הלאומית המוצקה, כפי שנמנעה הודות לתודעה של האדם החדש, שנולד באותו יום רחוק בשנת 1950, גדל ובגר נוכח האתגרים, אשר המבחנים של עשרים השנים שחלפו היטלוהו לתוכם.

על רקע זה ומאז התחוללה מלחמת יוני 1967, ואולי לפניה, הייתה ההנהגה הירדנית מהרהרת באשר לעתיד המדינה ומתווה תכניות לכך. אותה הנהגה הייתה יוצאת במחשבתה זו מנקודת מוצא, של אמונתה בשליחות הערבית של ירדן הנובעת משליחות המהפכה הערבית הגדולה ואמונתה באדם על שתי גדות הנהר וביכולתו למלא את תפקידו בשרות אותה שליחות והגשמת מטרותיה. ההשקפה ביחס לביחת פלסטין טמנה בחובה את מימדי המאבק הערבי - ציוני.

פלסטין היא המטרה הראשונה בתכנוני הציונות ואילו העם בפלסטין הוא הטרף העיקרי של אותם תכנונים והקרבת שלהם. אחריהם בא העם בשתי הגדות היקרות. ואף אילו היו זרועות ההתפשטות נעצרות בגבול מסויים, הרי האינטרס הציוני הוא, שהעולם הערבי ישאר חלק ומפוזר, כדי שתוכל להחזיק בהשגיה לצמיתות. ומשום שהמחנה שכנגד עומד בכללותו כוח אחד וגוש אחד, שומה על הערבים לעמוד מלוכדים במחנה שכנגד. יתר על כן: האחדות (וחדה) כשלעצמה אינה מספקת, משום שהיא חייבת לכלול תוכן ממשי, הכולל את כל גורמי הקידמה ואת מרכיבי ההתפתחות המודרנית.

ירדן העריכה נכונה את מימדי הטרגדיה שפקדה את העם הפלסטיני עצמו. ולאחר שהקנוניה הציונית שיסעה את העם הזה, לא מצאו בניו, אשר באו לירדן בשנת 1948 ולאחריה באף מדינה מהמדינות - במדינה ערבית או במדינה לא ערבית - את אשר מצאו בירדן מבחינת חיים הוגנים ומכובדים.

תחת צל שתי הגדות התהווה הריכוז הפלסטיני האמיתי והרוב המכריע של בני העם שחי על שתי הגדות והנהר הנצחי. האדם הפלסטיני מצא את המסגרת האמיתית לפעולה ואת נקודת הזינוק האמיתית לרצון השחרור ולתקוותיו הגדולות.

העם הפלסטיני היה קיים מאות שנים לפני שנת 1948 והוא נשאר קיים גם אחרי שנת 1948, אולם התנאים שהחלו לשרור בעולם הערבי והכוחות והזרמים שהפעילו אותם החלו לפסוח על העובדות האלה ולהתעלם מהן, מתוך היגררות אחר מצב ההתלבטות הפוקד את האומה הזאת ומתוך הזדהות עם מצב ההתפוררות, שאליו היא נקלעה מזה שנים.

(מלה לא ברורה) על אף אותם תנאים מלאכותיים והתפתחותם הרצופה, שהתבטאה בועידות, במסעות ההתקפה ובתכנונים שאנו רואים ושומעים עליהם, כאילו רוצים שהאדם הפלסטיני יהיה רחוק משאיפותיו הלאומיות ויכנס אל תוך צלוחית קטנה, כך שניתן יהיה אחר-כך להרוס אותו בכל רגע. וכאילו תכנית חדשה הנרשמת נגד אותו העם או חוליה בשרשרת הארוכה של המזימה הנרקמת נגדו ונגד האומה הערבית כולה.

פעילות מפוקפקת זו אינה מכוונת נגד אותו קומץ של בני העם הפלסטיני מחוץ לשתי הגדות, אלא היא שמה לה למטרה גם את מרביתו כאן, מתוך שאיפה להביא את בני עמנו בגדה המערבית לידי מצב שלא יוביל אלא להתבדלותו מכל מה שקשור אליו ומה שקיים סביבו.

ואם חלק מהכוחות המעודדים התפשטות זרמים אלה אינם מסתירים את רצונם להתנער מאחריותם כלפי בעית פלסטין והעם הפלסטיני, הרי מצב זהף ככל אשר יראה מושך בעיני חלק מהאנשים, אסור שיסתיר מעינינו את סכנת דחיפת העם פלסטיני לבסוף למצב, בו יהיה מחדש טרף יחיד ונוח לישראל ולבציעיה הבלתי מוגבלים.

מכאן שאותה פעילות מנסה לתקוע סכין בגב השלטון הירדני בגלל בצע לשלל ושאיפה להשגים, ובכך היא שמה פעמיה אל האחדות הערבית בנסיון להחלישה ולעורר ספקות לגבי, ובנסיון לנצל אחרים כשי לשחוף אותם למלא תפקידיהם להגיע למטרה הסופית.

התוצאה ההכרחית הראשונה של כל התנאים (מילולית: מצב) הפושים בעולם הערבי היא: ההתפוררות בשורה ופיזור המאמץ, חוסר התיאום והמאבק על הקמת צירים (קרי: צירים מדיניים) ומחנות ונטישת עיקר הבעיה ודרישותיה וההסתפקות בדיבור אודותיה פעם ובהתנצחות בשמה פעמים רבות והסתלקות מהפעולה ברצינית למען השחרור אל הפעולה רצינית להשתלטות ולהגיע לשלטון.

התוצאה ההכרחית הראשונה של המשך התנאים האלה וזולתם היתה המשך הכיבוש הישראלי לגדה המערבית של הירדן ולאדמות ערביות יקרות אחרות.

תוצאתם ההכרחית היתה כדלהלן: השארת סבלו של האדם הפלסטיני תלוי ועומד יותר ויותר וכן דחיפתו למצב של התחבטות, מבוכה וחוסר אונים יותר ויותר - מצב אשר אפף את האדם הערבי בכל מקום.

הדיבור על הבחירות המוניציפאליות בגדה המערבית אינו אלא אחת מהתופעות של אותו סבל, כשם שהוא אחד מאמצעי הניצול של הבחירות האלה והפקת תועלת מהן.

עם זאת, הרי ירדן עצמה לא הפסיקה אף יום אחד לקרוא למען אחדות השורה ולריכוז המאמצים ותיאומם, ומעולם לא היססה להושיט יד נאמנה ובעלת יכולת לכלל האחים והידידים מתוך אמונה באחדות הבעיה ובאחדות הגורל. היא לא חסכה מאמצים לעשות למען השחרור, הגם שהמציאות הערבית עיכבה את מהלכו ושבשה את צעדיו. המחשבה אודות עתידה של המדינה המשיכה לזרום בנתיבה, כשכל המצבים והמאורעות לא הצליחו לזעזע את אמונתו בנצחונה הסופי של הזכות ולחסל את התלאות של האדמה היקרה של הקרובים היקרים. אם האמונה הזו התבססה ביסודה על האמונה בזכות ובנצחונה המוחלט, הרי שהיא שאבה את תפארתה מתוך האמונה בארץ ובעם בשתי הגדות ומהאומה ובניה במולדת הגדולה. מכאן, הוחלט להעביר את המדינה לשלב חדש, המתבסס ביסודו על שחרור. שלב אשר יענה בתוכנו לתקוות האדם בארצנו, ויגשים את אמונתו באחדות אומתו והשתייכותו אליה. בנוסף לכל זה, יתבסס (השלב) על דבקות מוחלטת בזכויותיו הלגיטימיות של העם הפלסטיני, וישאף להובילו לעמדה, שתאפשר לו להחזיר את זכויותיו אלה ולשמור עליהן. זו היתה הברית שכרתנו: לתת לעם את הזכות להגדרה עצמית. זו תשובתנו לכל מי שבחר להטיל ספק בברית זו ולרוקנה מתוכנה. ברית זו עושה היום את דרכה לאוזני על אזרח במדינה הזו, כל פרט באומה הזו ולכל אדם בעולם. ברית זו מתרחבת בהיקפה ובתוכנה, כך שתעמוד נוכח כל אפשרויות ההתפוררות והפיזור.

כמו - כן היא מחדשת את מטרות הלאומיות והפטריוטיות ומציגה אותם בבהירות.

ברצוננו להודיע כאן, כי התכנון לקראת השלב החדש היה תוצאה מבורכת של סדרת מחקרים רצופים והתייעצויות בלתי פוסקות שקיימנו עם נציגי העם ונכבדיו בשתי הגדות, וכן עם אנשי המחשבה הבולטים שבהן.

כולם החליטו, כי הנוסחה העיקרית של השלב הזה מכילה את המובנים הטובים ביותר של המדינה המודרנית ואת המופתים הנאותים ביותר לדמוקרטיה בעלת יעוד. יתרה מזאת: הנוסחה תפעל למען יצירת החברה החדשה, אשר האדם החדש בונה, כדי שהיא תהווה הכח החדש, שידחוף אותנו לדרך הנצחון, הקידמה האיחוד, החופש וחיים טובים יותר.

אנו שמחים להודיע כי היסודות הבסיסיים של הנוסחה המוצעת לשלב החדש הם:

1. הממלכה הירדנית ההאשמית תהיה ממלכה ערבית מאוחדת ותיקרא בשם הזה ("הממלכה הערבית המאוחדת").
2. "הממלכה הערבית המאוחדת" תהיה מורכבת משני חבלי ארץ:
  1. חבל פלסטין: יהיה מורכב מהגדה המערבית ומכל שטחים פלסטיניים אחרים שישוחררו ושתושביהם ירצו להצטרף אליו.
  2. חבל הירדן: יהיה מורכב מהגדה המזרחית.
  3. רבת-עמון תהיה הבירה המרכזית של הממלכה ובעת ובעונה אחת בירת חבל ירדן.

4. ירושלים תהיה בירת חבל פלסטין.
5. ראש המדינה הוא המלך והוא יטול לידו את הרשות המבצעת המרכזית, כשלידו ממשלה (מג'לס וזרא) מרכזית. באשר לרשות המחוקקת המרכזית, תהיה בסמכות המלך מועצה, שתיקרא בשם מועצת האומה. חברי המועצה הזו יבחרו בבחירות חשאיות וישירות ובמספר שווה של חברים לכל אחד משני החבלים.
6. הרשות השיפוטית המרכזית תהיה בסמכותו של בית דין עליון מרכזי.
7. לממלכה יהיה צבא אחד (כוחות מזוינים), שמפקדו העליון הוא המלך.
8. אחריות הסמכות המבצעת המרכזית תהיה לגבי ענינים הנוגעים לממלכה, בתור אישיות בינלאומית אחת, באופן שיבטיח את שלום הממלכה, יציבותה ושגשוגה.
9. הרשות המבצעת בכל חבל-ארץ תהיה בידי מושל כללי מבני אותו חבל, וכן ממשלת החבל תורכב אף היא מבני אותו חבל.
10. הרשות המחוקקת בכל חבל תהיה בידי מועצה, שתהיה ידועה בשם "מועצת העם". היא תבחר באמצעות בחירות ישירות חשאיות ומועצה זו היא אשר תבחר את המושל הכללי של החבל.
11. הרשות השיפוטית בחבל, על בתי הדין של החבל - אין לאף אחד סמכות עליה.
12. בידי הרשות המבצעת בכל חבל יהיו כל עניני החבל, פרט למה שנקבע בחוקה לרשות המבצעת המרכזית.

טבעי שביצוע נוסחה זו ויסודותיה יסתמך על הנוהל התחוקתי המקובל, לפיו הוא יועבר למועצת האומה, כדי שזו תנקוט את הצעדים להכנת החוקה החדשה למדינה.

השלב החדש שאנו צופים אליו יבטיח את ארגונו מחדש של הבית הירדני הפלסטיני, בצורה שתשיג עבורו את מירב הכוח העצמי והיכולת לפעול, כדי להגיע לשאיפותיו לתקוותיו.

מתוך נקודת המוצא של אמת זו הרי נוסחה זו בונה את הלחמה שתי הגדות בריקמה חזקה יותר ובקשרים איתנים יותר ומרימה על נס את אחוותם ואת צעידתם באמצעות העמקת אחריות האדם בכל אחת משתייהן על יסודות מתאימים יותר, כדי לשרת את תקוותיהן הלאומיות והכלל - לאומיות, תוך אי פגיעה כלשהי בזכויות שהושגו לגבי כל אזרח ממוצא פלסטיני בחבל הירדני או ממוצא ירדני בחבל הפלסטיני.

נוסחה זו מלכדת ואינה מפרידה, מחזקת ואינה מחלישה, מאחדת ואינה מפצלת וכן אין בה אפשרות לשנות ממשוהו ממה שהושג תודות לאחדות של עשרים שנים לגבי איזה אדם שהוא, כל נסיון להטיל ספקות במשוהו מתוך כל הדברים האלה או להטיל בהם דופי, מהווה בגידה באחדות הממלכה, בבעיה, בעם ובמולדת.

האזרח בארצנו עבר נסיונות והוכיח הכרה ויכולת אהופכים אותו למסוגל לעמוד בפני התפקידים העתידיים, ביתר בטחון והחלטה נחושה; ואם היכולת הנה חוב הרובץ על האדם, אשר עליו למלא אותו כלפי עצמו וכלפי האחרים, ואילו התודעה הנה נשק שבו הוא משתמש לטובת עצמו ולטובת אחרים, הרי הגיע הזמן שאדם זה יעמוד פנים מול פנים בפני תפקידיו, באותם הוא ממלא ביושר ונאמנות ויבצעם בגבורה ובכבוד.

כן, הרי נוסחה זו היא כותרת לדף חדש זוהר, מבהיק ובוטח, בתולדות ארץ זו לכל אזרח שיש לו בה תפקיד וחובות. זהו תפקיד המושתת על נאמנות איתנה לארצו הנאמנה ונאמנות לאומתו המפוארת.

אשר לכוחות המזוינים, אשר למן ההתחלה צעדו תחת דגל המרד הערבי הגדול, ואשר כללו - והם גם יכללו בשורתיהם לנצח את מיטב הבנים שנולדו ושיוולדו לעם בשתי הגדות. כוחות אלה יהיו לנצח מוכנים לקבל מאלו גם מאלו, כשהם מובססים על כושר, יכולת ואירגון ברמה גבוהה ביותר, פתוחים בפני כל מי ששוקד לשרת את המולדת ואת הבעיה בנאמנות גמורה כלפיהן וכלפי המטרות הנצחיות.

ארץ ערבית זו היא הארץ של הבעיה, באותה מידה שהיא למען הערבים - על הערבים; דפי ההיסטוריה שלה, בנושאה ההקרבה למען אומתה ולמען הבעיה מלאים וידועים. הם נכתבו על-ידי כוחותיה המזוינים האמיצים ועמה החופשי בדם טהור ובהקרבה אצילה. ככל שמשנתנות העמדות כלפי ארץ זו לעמדות של אחוה, סיוע ותמיכה - כן הם ימשיכו להקל עליה להמשיך ללכת בדרך ההקרבה, ובעוצמה ובתקווה, עד שתגשם לאומה החזרת הזכות והשגת המטרות. ארץ ערבית זו היא ארצם של הכל: ירדנים ופלסטינים כאחד; וכאשר אנו אומרים פלסטינים, אנו מתכוונים לכל פלסטיני, אם במזרח הארץ או במערבה, בתנאי שיהיה פלסטיני עפ"י נאמנותו ועפ"י השתייכותו.

ואם אנו קוראים לכל אזרח בארץ זו שיחלץ, כדי למלא תפקידו ולשאת באחריות בשלב החדש, הרי אנו קוראים לכל אח פלסטיני, מחוץ לירדן, שיענה לקריאת החובה, רחוק מראוותנות ומהתנצחויות, וכן נקי מתואנות וסטיות, כדי שיצעד עם בני משפחתו ואחיו בצעידה אחת, אשר ביסודה מונחה נוסחה זו, בשורה אחת ובמטרה ברורה, כדי שהכל יטלו חלק בהשגת מטרת השחרור והקמת המעוז המקווה והבניין המיוחל.

ינחיל האל נצחון למי שעומד לצידו, שכן חזק הוא האל.

שלום עליכם ורחמי האל וברכותיו.